KIHNIÖN NÄRHINKANKAAN TUULIPUISTOHANKKEEN VIITASAMMAKKOSELVITYS KEVÄÄLLÄ 2023

Koivuluhtaa Kihniön Närhinkankailla 10.5.2023

Skarta Energy Oy

25.9.2023

Kasper Kurikka, luontokartoittaja (EAT opiskelija)

Tarkastanut: Eveliina Riiheläinen, ympäristöpäällikkö (FM, ympäristötieteet)

SISÄLLYS

1. JOHDANTO 3

2. VIITASAMMAKON EKOLOGIAA 4

3. AINEISTO JA MENETELMÄT 5

4. TULOKSET 10

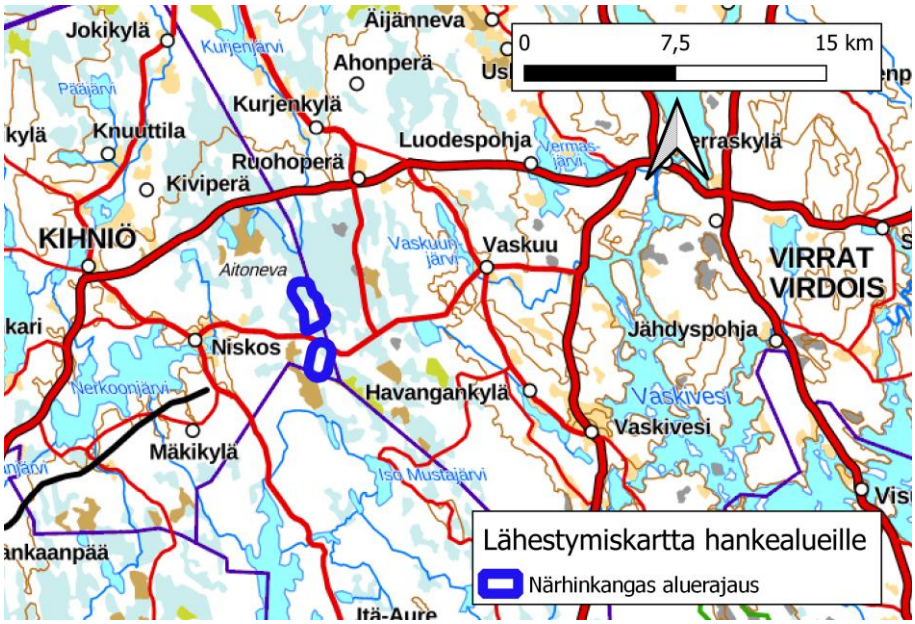
5. JOHTOPÄÄTÖKSET 10

6. VIITTAUKSET JA VERSIO 11

1. JOHDANTO

Närhinnevan tuulipuisto oy suunnittelee korkeintaan neljän voimalan tuulivoimapuistoa Kihniön Närhinkankaan alueelle. Suunnittelualue sijaitsee lähimmillään 9,9 kilometrin päässä Kihniön kunnan keskuksesta (kuva 1). Närhinkankaan suunnittelualue sijaitsee Pohjois-Pirkanmaalla Kihniön ja Virtain väliin sijoittuvalla alueella. Kahteen osaan jakautuvan suunnittelualueen keskellä kulkee länsi-itäsuuntaisesti tie 3352, Niskoksentie-Vaskuuntie. Alueet ovat pääosin hakkuuaukeiden, taimikon ja mäntypuustoisen talousmetsän sirpaloittamaa mosaiikkia, hieman vanhempaa sekapuustoista metsää on vain murto-osa jäljellä. Alueella ei ole metsätalousojien ja tulva-aikaisen luhdan lisäksi järviä, lampia tai muuta vesistöä. Pohjoisempi suunnittelualue rajautuu koillisessa Närhineva-Koroluoman Natura-alueeseen (SAC, FI0355007).

Toukokuussa 2023 hankealueella ja suunnittelualueen eteläpuoleisella vesistöllä tehtiin viitasammakkoselvitystä. Tämä selvitys on laadittu tuulivoimaloiden suunnittelutyön tueksi. Suunnittelualueella on tehty neljä maastokäyntiä (3.-4.5.2023 sekä 10.-11.5.2023), joissa selvitettiin maaston sopivuutta viitasammakon kutupaikaksi ja etsittiin sammakonkutua sekä soidintavia sammakoita. Viitasammakoiden inventoinnissa käytettiin ohjeena Suomen ympäristökeskuksen tietopakettia viitasammakoista (Jokinen, 2012). Selvityksessä on kuvattu viitasammakon suojelutilannetta, elinympäristöjä ja elintapoja.

Kuva 1. Lähestymiskartta.

2. VIITASAMMAKON EKOLOGIAA

Viitasammakko (*Rana arvalis)* on Euroopan unionin luontodirektiivin liitteessä IV (a) suojeltu laji, jonka lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty luonnonsuojelulain 49 § nojalla. Luontodirektiivi ei aseta alarajaa tai ehtoja liitteen IV lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen laajuudelle, luonnontilaisuudelle tai paikkaa käyttävien yksilöiden määrälle. Siksi kaikkien liitteessä lueteltujen lajien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen voidaan tulkita olevan heikentämis- ja hävittämiskiellon alaisia.

Viitasammakko muistuttaa suuresti ruskosammakkoa (*Rana temporaria*), ja lajien erottaminen toisistaan ulkonäön perusteella on haastavaa. Kartoitusmetodiksi onkin vakiintunut viitasammakon kutuaikaisen ääntelyn havainnointi. Viitasammakko horrostaa talven yli vesistöissä ja pian lumien sulamisen ja jäiden lähdön jälkeen vaeltaa keväisille kutupaikoilleen. Kevätvaellus tapahtuu enintään noin 1–2 km säteellä talvihorrostuspaikasta. Viitasammakon soidin alkaa noin viikkoa myöhemmin kuin ruskosammakolla. Kun päivälämpötila nousee noin +10 asteen tienoille, tyynellä poutasäällä, soidintaminen alkaa. Soidinääntely on lajille ominaista tietynlaista pulputusta, joka eroaa selkeästi muiden sammakkolajien ääntelyistä. Laji on enimmäkseen hämäräaktiivinen, joten kutuääntelyn voi kuulla varmimmin iltahämärän/alkuyön aikaan. Joskus viitasammakot voivat olla äänessä jo päiväsaikaankin. Kutuajankohta ajoittuu säätilanteen mukaan, Etelä-Suomessa suunnilleen huhtikuun lopulta toukokuun alkupuolelle, ja pohjoisemmassa jopa touko-kesäkuulle. Kutu kestää vain muutaman viikon ajan. Jos lämpötila muuttuu äkisti hyvin kylmäksi, saattaa kutu keskeytyä, kunnes parempi sääjakso taas koittaa, tai jopa loppua kokonaan. (Jokinen 2012, Saarikivi 2017)

Viitasammakko viihtyy kosteissa ympäristöissä, kaikenlaisissa makeissa pienvesissä ja jopa murtovesissä, sekä niiden lähiympäristön maa-alueilla. Kevätsoitimen loputtua laji siirtyy kesäajaksi maalle, yleensä kutuvesistönsä lähiympäristöön, mikäli se täyttää vaatimukset lajille sopivasta elin- ja ruokailuympäristöstä. Kesäaikainen elinpiiri voi myös olla hyvinkin pieni, jopa vain muutamia neliömetrejä. Syys-lokakuussa viitasammakko hakeutuu talvihorrostamaan takaisin vesistöihin. Horrostaminen tapahtuu vähintään metrin syvyisen veden pohjamudassa, usein joko samaisella kutualueella tai siitä noin 1–2 kilometrin säteellä sijaitsevassa sopivassa vesistössä.

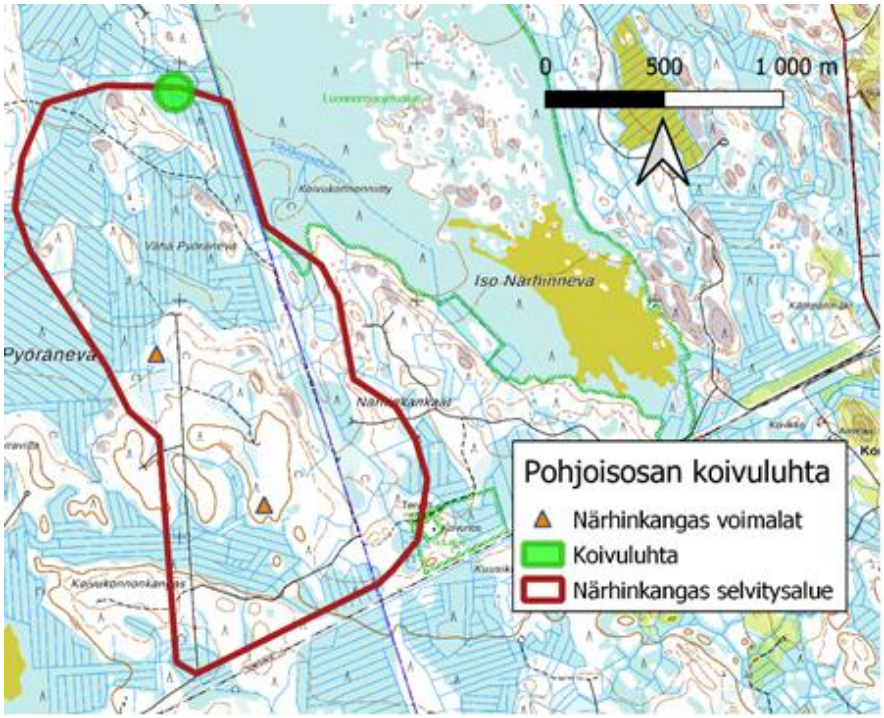
(Jokinen 2012, Saarikivi 2017)

3. AINEISTO JA MENETELMÄT

Työ aloitettiin viikolla 18 esiselvityksellä ja työsuunnitelman laatimisella. Esiselvityksessä käytettiin apuna Maanmittauslaitoksen maastokarttoja ja ortokuvia, sekä Suomen Lajitietokeskuksesta saatuja lajihavaintoja. Kartalta etsittiin mahdollisia vesialueita, joissa laji saattaisi soidintaa. Hankealueelle jo aiemmin liito-oravaselvitystä laatiessa oli todettu, ettei alueella luultavasti ole juurikaan viitasammakolle sopivia vesistöjä. Suomen Lajitietokeskuksen aineiston perusteella selvitysalueen rajausten sisään eikä niiden välittömään lähiympäristöön osunut myöskään yhtään varmistettua viitasammakkohavaintoa.

Suunnittelualueen liito-oravakartoituksen yhteydessä 3.-4.5.2023 maastossa tarkkailtiin myös potentiaalisia viitasammakon kutupaikkoja, joita ei esiselvitysmateriaaleista mahdollisesti olisi nähty. Sopivia vesialueita ei löytynyt kuin yksi, alueen pohjoisimmalla rajalla sijaitseva koivikkoluhta tulvivan ojan yhteydessä (kuva 2). Lämpötila oli tuolloin vielä öisin pakkasella ja aamuisin ojat osittain jäässä, joten tarkempaa havainnointia ei tässä vaiheessa vielä kannattanut alkaa suorittamaan.

Viikolla 19, kun yöpakkaset olivat ohi ja lämpötila noussut sopivalle tasolle, hankealueelle tehtiin maastokäynti. Hyvin lämmin säätila oli vallinnut jo noin viikon verran. Alueen pohjoispäädyn luhtainen koivikko ja viereinen oja käytiin kartoittamassa 10.5.2023 ilta-aikaan klo 21–22 välillä. Kartoituksen alkaessa sää oli havainnoinnille ihanteellinen: kirkas ja tyyni, poutaa +14 °C ja tuuli lounaasta 2 m/s. Kartoitus aloitettiin kävelemällä luhta-alueen päästä päähän, vesirajaa noudatellen kuivalta maalta käsin, jonkin matkan päästä vedenrajasta. Mahdollista ääntelyä pysähdyttiin kuuntelemaan noin 10–20 min kerrallaan tasaisin väliajoin. Mitään havaintoja ei saatu. Luhtaiset alueet olivat jo joiltain osin kuivahtaneet (kuvat 3 ja 4), mutta luhdan yhteydessä olevan leveän ojan vedenkorkeus edelleen hyvä.

Kuva 2. Koivuluhdan sijainti pohjoisella hankealueella

Kuvat 3 ja 4. Kuivuvaa luhtakoivikkoa

Seuraavana päivänä, 11.5.2023, käytiin tarkastamassa hankealueita lähimpänä sijaitseva vesistö, Talasjärvi, jossa oli ollut viitasammakkohavaintoja aikaisempina vuosina. Myös järven lähellä sijaitsevan Pahkanevan turvetuotantoalueen leveä laskuoja (kuva 5) katsottiin varmuudeksi samalla kertaa. Laskuojan länsireunaa käveltiin jonkin matkaa toteamassa, ettei leveä oja virtauksensa ja sen hetkisen suojakasvillisuuden/ruovikon puutteen vuoksi sovellu viitasammakolle. Kuunneltiin kuitenkin myös täällä jonkin aikaa sopivissa kohdin, tuloksetta.

Kuva 5. Turvetuotantoalueen laskuoja

Talasjärven pohjoisosan kartoituskäynti ajoittui aikataulullisista syistä jo kello 16–18 välille. Sää oli kartoituksen alkaessa hyvin lämmin ja kirkas, poutaa +19 °C, tuuli 4 m/s ja puuskissa 6 m/s. Järven pohjoisin pääty oli laajalti vaikeakulkuista upottavaa ruovikkomättäikköä (kuva 6), joten sinne ei päästy. Kuuntelu tehtiin rannalta käsin. Järven itärannan puolta etelään päin rantaviivan myötäisesti kasvaa ruovikkoa, joka sopisi viitasammakolle. Ruovikkokaistale ei ole kovin leveä ja muuttuu koko matkalta äkisti loivahkon rinteen suopursuvarvikoksi (kuvat 7 ja 8). Täälläkin kuuntelu tehtiin ruovikon upottavuuden ja kapeuden vuoksi kiinteältä maalta varvikosta käsin, siirtyen tasaisin väliajoin eteenpäin rantaviivan mukaisesti. Havaintoja viitasammakosta ei saatu, ainoastaan kolme rupisammakkoa oli ruovikossa äänessä. Maastokäynnin tarkastelupaikat on

merkitty kuvaan 9.

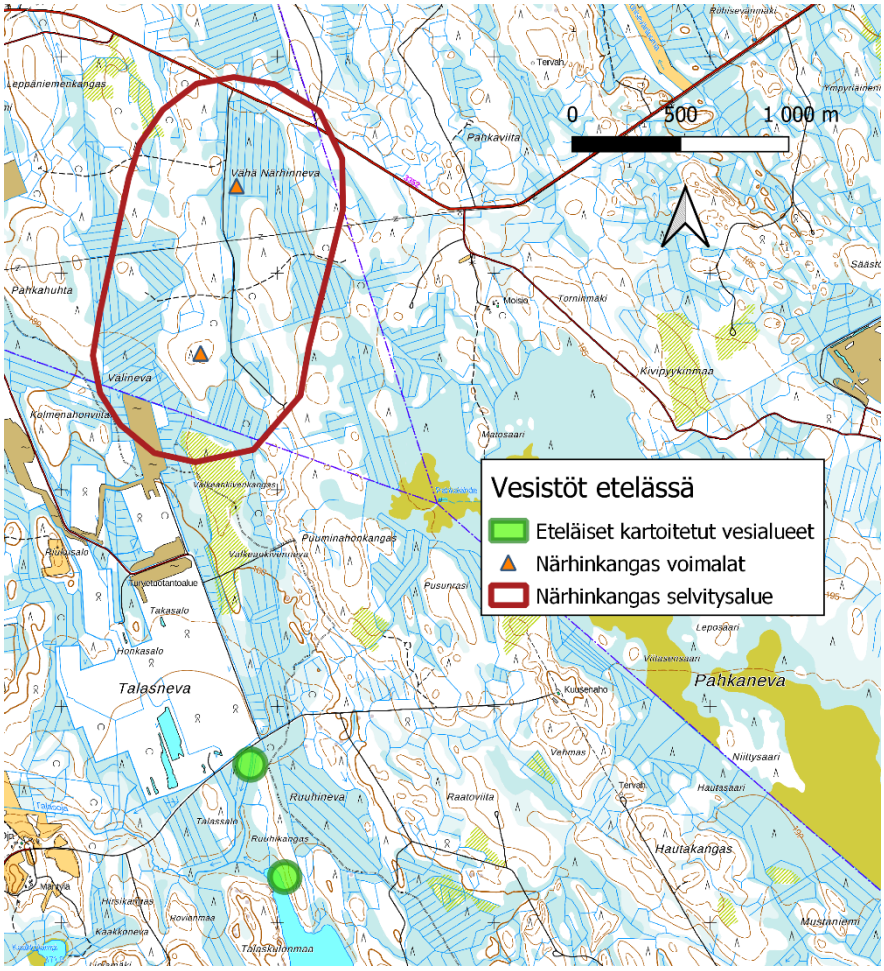

Kuva 6. Talasjärven pohjoispäädyn upottavaa mättäikköä.

Kuvat 7 ja 8. Talasjärven itärannan ruovikkoa ja suopursuvarvikkoa

Kuva 9. Eteläpuolen kartoitetut vesistöt, laskuoja ja Talasjärvi.

Hankealueella viikolla 18 liito-oravaselvityksen maastotöiden yhteydessä tehty alustava katselmus vesistöistä toimi ensimmäisenä maastokäyntinä, kun todettiin paikan päällä vesistöjen puuttuminen ja ainoan edes jonkinasteisesti sopivahkon vesialueen, koivikkoluhdan, mahdollinen kuivuminen ennen lämpötilojen nousua ja soitimen alkamista. Viikon 19 maastokartoituskäynnin jälkeen ei nähty enää tarpeelliseksi tehdä luhdalle kolmatta käyntiä. Päivälämpötilojen ollessa jo viikon verran lähemmäs +20 °C tienoilla ja luhdan suhteellisen pienialaisuuden ja nopean kuivumisen vuoksi olisi ollut epätodennäköistä saada enää myöhemminkään alueelta havaintoja. Talasjärvelle ei myöskään tehty uusintakäyntiä. Alue ei kuulunut varsinaiseen kartoitettavaan suunnittelualueeseen, ja välimatkaa järveltä alueen reunalle oli noin 2 km, mikä on tiettävästi maksimissaan viitasammakon soidinalueille siirtymisreitin pituus. Havaintoja ei Talasjärveltä tullut, joten katsottiin ettei tässä tapauksessa ole tarpeen tehdä sinnekään enää toista maastokäyntiä.

4. TULOKSET

Havaintoja viitasammakoista ei tullut. Hankealueen ainoa hieman laajempi vesialue, koivikkoluhta, oli viikolla 19 varsinaisella kartoituskäynnillä jo selkeästi kuivunut edellisviikosta, mutta myöskään sen viereisestä leveästä ojasta ei saatu havaintoja. Muualla hankealueen rajojen sisäpuolella tai välittömässä läheisyydessä ei havaittu lajille sopivaa vesistöä tai lajin lisääntymis- ja elinympäristöä.

Lähin kirjattu havainto viitasammakosta (Suomen Lajitietokeskuksen aineisto) sijoittui eteläisemmän hankealueen eteläreunasta noin 2 km päässä sijaitsevalle Talasjärvelle. Myöskään täältä ei saatu havaintoja. Epävarmuustekijänä mainittakoon kartoituskäynnin ajankohta klo 16–18, kun laji tiettävästi suosii useimmiten ilta-aikaa kutulaulannassaan, sekä kartoituskäynnin aikana järvellä ajoittain puuskissa puhaltanut tuuli, joka jonkin verran rajoitti kuuluvuutta. Alueella oli myös ollut hyvin lämmin sää jo viikon ajan, joten on mahdollista, että kutu oli jo ohi, varsinkin jos populaatio on pieni. Myöskään järven pohjoispäädyn vaikeakulkuiselle ruovikkomätäsalueelle ei päästy niin lähelle, että absoluuttisen täysi varmuus lajin esiintymisestä olisi saatu. Järveltä on matkaa hankealueelle noin 2 km, eikä maasto hankealueen sisäpuolella ole lajille optimaalisinta, joten on epätodennäköistä, että laji siirtyisi järveltä hankealueen sisäpuolelle tai sen välittömään läheisyyteen.

5. JOHTOPÄÄTÖKSET

Viitasammakoista ei saatu maastokäynneillä havaintoja, eikä suunnittelualueen sisällä tai sen välittömässä läheisyydessä ole aikaisempia tiedossa olevia havaintoja. Lajin vaatimia sopivia vesistöjä ja elinympäristöä ei ole. Mikäli hankealueen tai sen välittömien lähialueiden vesistötilanne jossakin vaiheessa muuttuu tai muuntuu lajia suosivammaksi, on syytä tarkastella asiaa uudelleen. Tällä hetkellä ei ole vaaraa, että tuulivoimahanke olisi vaaraksi viitasammakoille.

6. VIITTAUKSET JA VERSIO

Jokinen, M. 2012 (toim.). Viitasammakko Rana arvalis Nilsson, 1842

Saarikivi, J. 2017: Viitasammakko (*Rana arvalis* Linnaeus, 1758). – Julkaisussa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.), Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt, s. 31–34. Suomen ympäristö 1/2017.

Suomen Lajitietokeskus, käyttörajoitettu aineisto, 2023.

Aurinkosiipi oy, muutokset karttoihin 11/2024: viiden voimalan sijoittelusta siirrytty 4 voimalan sijoitteluun, jossa vähäiset muutokset kahden pohjoisimman voimalan sijoitteluun, jolla ei vaikutusta raportin sisältöön. 4/2026 korjattu tekstiin suunnittelevan yhtiön nimi ja voimaloiden enimmäismääränä 4.